13

ДЕРЖБУД УРСР
УКРАЇНСЬКЕ СПЕЦІАЛЬНЕ
НАУКОВО-РЕСТАВРАЦІЙНЕ
ВИРОБНИЧЕ УПРАВЛІННЯ

УКРАЇНСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ НАУКОВО-РЕСТАВРАЦІЙНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ «УКРПРОЕКТРЕСТАВРАЦІЯ»

ЛЬВІВСЬКА КОМПЛЕКСНА АРХІТЕКТУРНО-РЕСТАВРАЦІЙНА МАЙСТЕРНЯ

Пам"ятка архіт. XV-XVII ст.
пл.Ринок в м.Львові № 2 - №10.

Пояснювальна записка до проекту реставрації поліхромії фасадів

м. Львів

1983 р.

Управління охорони історичного середовища

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

ДЕРЖБУД УРСР — УСНРВУ

УКРАЇНСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ НАУКОВО— РЕСТАВРАЦІЙНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ

«УКРПРОЕКТРЕСТАВРАЦІЯ»

ЛЬВІВСЬКА КОМПЛЕКСНО-РЕСТАВРАЦІЙНА МАЙСТЕРНЯ

мовник: Львівський Державний історико-архітектурний заповідник

Об"єкт
пам"ятка архітектури
XУ - XУП ст. пл.Ринок
в м.Львові № 2 - № 10

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту реставрації полихромії фасадів

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

альник Львівської КАРМ І. Могитич
ловний архітектор ЛКАРМ І. Ковалишин
овний архітектор проекту К. Присяжний
вник групи

Львів—1983 р.

Зам. 3426—5000. 1982 р.

uma.lvivcenter.org

ДОКУМЕНТАЦІЮ ТОМУ ОПРАЦЮВАЛИ :

Науковий співробітник Майорчук М.

Технік - архітектор Баран Б.

Технік - архітектор Процко В.

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

СКЛАД ДОКУМЕНТАЦІЇ ТОМУ :

I. Узагальнення натурних обстежень . АР - I. - 30

II. Технологія ведення робіт по опорядженню фасадів АР- 3I - 50

Управління охорони історичного середовища

Центр міської історії Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

Узагальнення натурних обстежень фасаду пл. Ринок №2.

Результати зондування тиньку.

Зондажі №1 та №2 та контрольна група № 2-а, 2-б, 2 -с показали наступне:

На поверхні фасаду знаходиться крупногранульований тиньк глиняно-вапняного складу, з гранулами від 0,5 до 0,9 мм. Колір розчину сіруватий. На поверхні цього тиньку існує ряд набілів - вохристих та сіруватих. На деяких ділянках описаний тиньк XIX ст. перетерто цементним розчином.

Під тиньком XIX ст. знаходиться св. кремистий тиньк XVIIIст., дрібнозернистий, щільний, однорідний. Тиньк датовано на підставі його стику з контрфорсами поч. XVIII ст. на бічному фасаді будинку. На цьому тиньку лежить декілька збережених шарів пофарбування: золотисто-коричневий, жовтий, св. зелений.

Під цими перетирками, безпосередньо на поверхні кладки лежить перетирка в рукавицю, яка заходить під прибудований контрфорс. Перетирка значної товщини-до 9мм, однорідного зеленкаво-оливкого кольору, без слідів пофарбування. Перетирка виявлена на поверхні ренесансної кладки з характерним рожевим гранульованим, мідним розчином. Покриває суцільним шаром шви та поверхню цегли.

II. Результати розчистки каменю.

Розчистки білокам"яних обрамлень бічного фасаду / збережених / показали наявність на поверхні товстого шару цементу та органічних забруднень. Під цією плівкою, в заглибленнях швів було виявлено декілька шарів набілів. Безпосередньо на поверхні каменю було виявлено сліди вапняного тонування в два кольори-червоно-вохристий та кремовий, майже білий. Камінь під поліхромією збережений, без слідів атмосферного впливу.

Розчистка на пілястрі головного фасаду показала наявність аналогічних нашарувань. Червоно-вохристе тонування виявлено у фризі пілястри. Решта поверхні кремова.

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Розчистка каменю на головному порталі виявила під нашаруваннями червоно-вохристе тонування усіх заглиблених ділянок порталу та кремове тонування всіх виступаючих.

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

Результати аналізу.

Аналіз помазки, взятої в зондажах один–три показав, що розчин складається з вапна та землистого темно–зеленого агрегату. Виявлено велику кількість іонів заліза та незначну кількість домішок хрому. Враховуючи характер агрегату, його визначено як глауконіт
Примітка: мінерал відомий під назвою "зелена земля".
В помазці виявлено жовтий дуже дрібно просіяний пісок.
Колір зразка обумовлений двома компонентами: глауконітом та жовтим піском.
Аналіз тонування / тонкого шару фарбної плівки /, взятий з заглиблених частин порталу показав присутність червоної вохри / трьох валентне залізо /, що цілком підтверджується візуальним кольором зразка.
Аналіз кремового тонування показав невелику домішку іонів заліза. Імовірно незначної кількості вохри.
Усі зразки виконані на вапняному в"яжучому з домішкою невизначеної органічної речовини.

Висновки з результатів обстеження:
I. Первісно будинок не був оштукатурений, а помазаний кольоровим розчином по поверхні кладки.
II. На поверхнях з білого каменю існувала складна дво-кольорова поліхромія, виконана вапняно - органічною темперою. Розкладка темних, червоно-вохристих та світлих кремових ділянок поліхромії виконана згідно пластиці деталі - заглиблені ділянки вохристі, виступаючі -білі.
III. Багатий характер поліхромної декорації фасаду вказує на її походження з др. половини XVI ст. Поліхромії такого типу, виконані на поверхнях білого каменю в цьому періоді були зафіксовані в буд. пл. Ринок I5, 2I, 37.

uma.lvivcenter.org

ПропозицІІ по реставрацІІ фасаду.

І. Враховуючи значнІ спотворення пластики фасаду, викликанІ пІзнІми штукатурками, пропонується видалення тиньку ХУІІІ-ХІХ ст.

ІІ. Фасад пропонується вирІшити в первІснІй технологІІ помазки та тонування каменю.

ІІІ. Пропонується повнІстю вІдтворити первІсну кольористику фасаду.

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

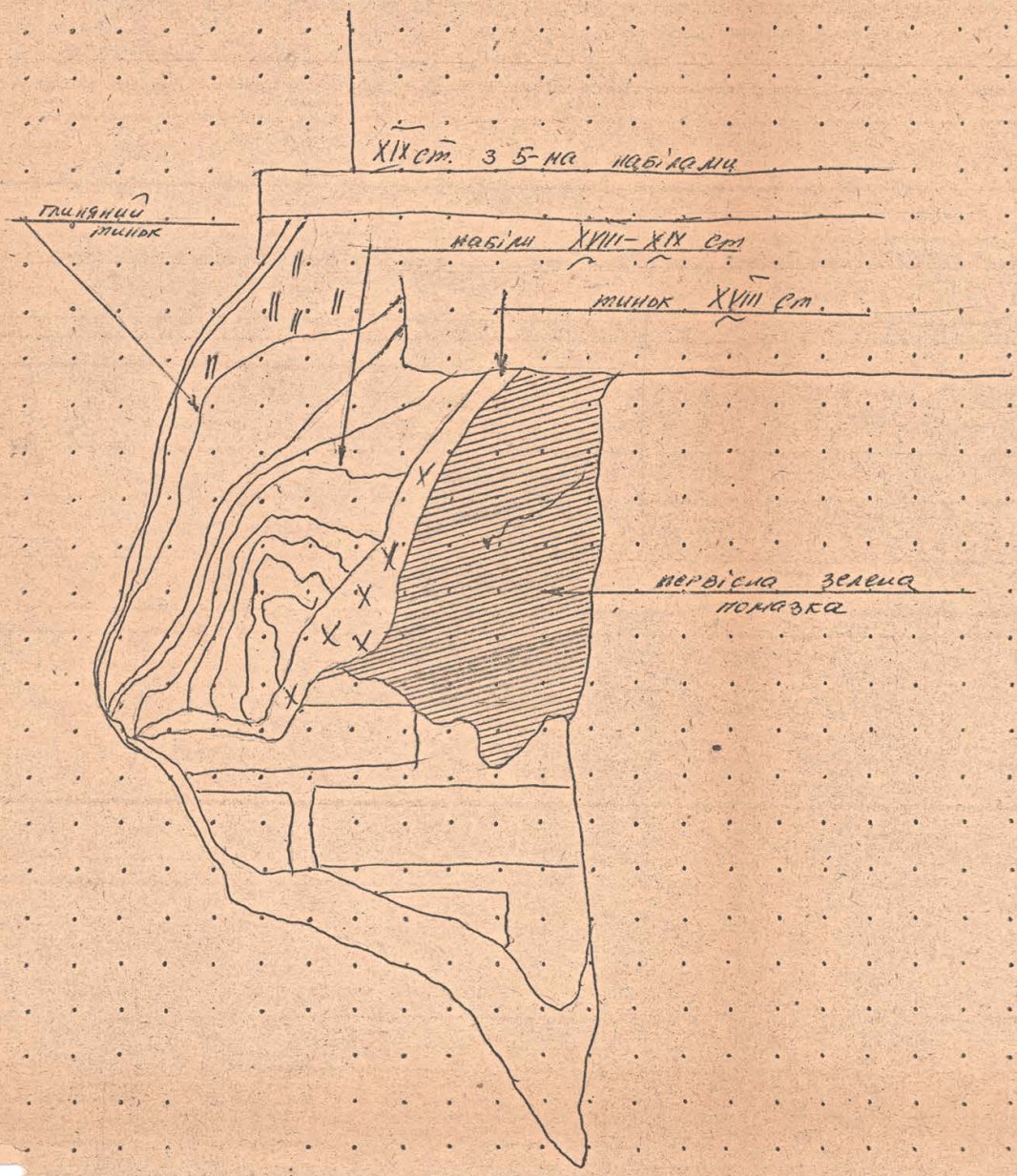
ЗОНДАЖ НА ВИЯВЛЕННЯ МОЛЬОРУ

№ 1

РИНОК 2. БІЧНИЙ Ф-Д

Заповнив МАЙОРЧУК

1980

аргументи

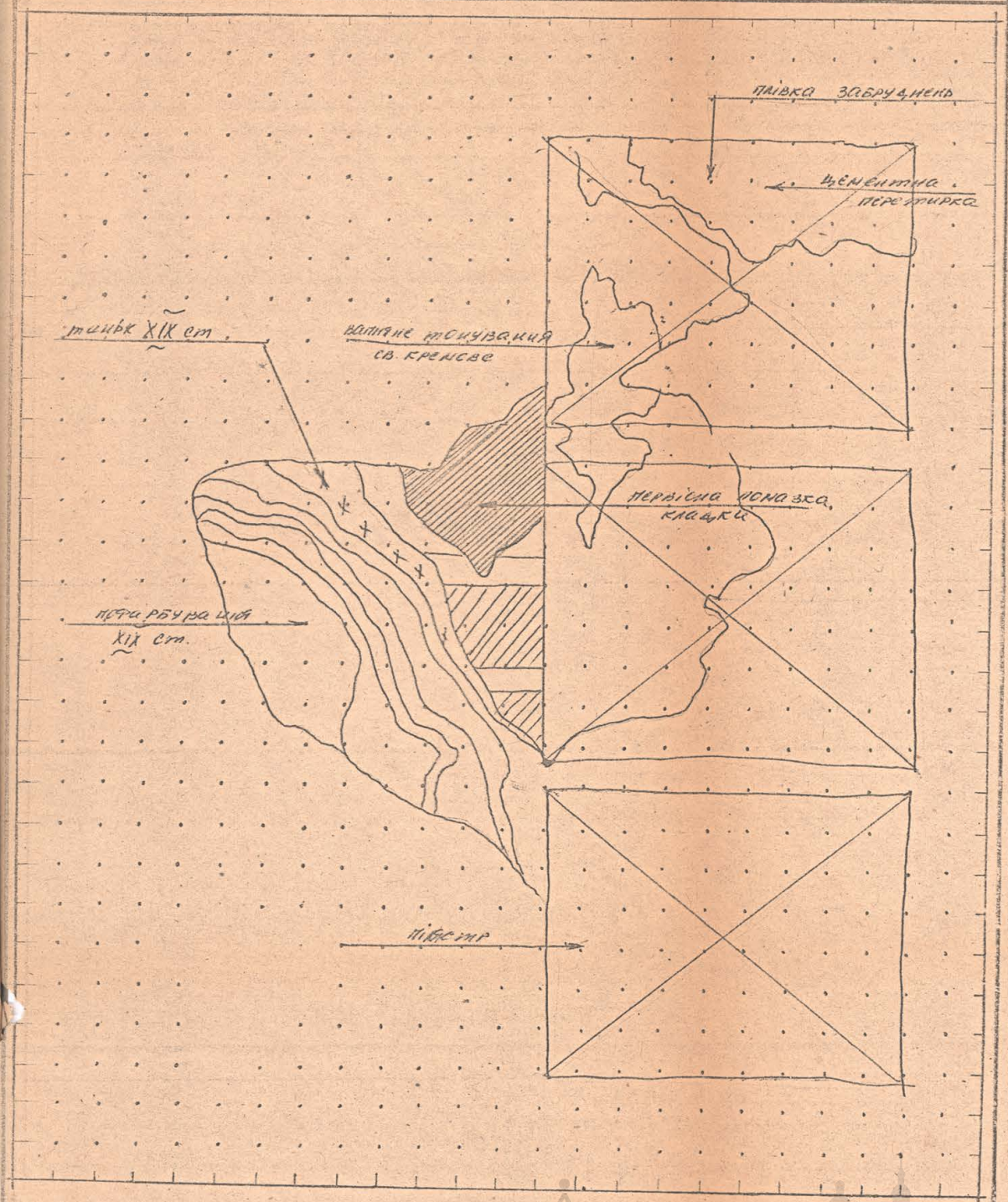
висновок

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

ЗОНДАЖ На виявлення контуру № 2

Ринок 2 головний фасад на пілястр 1-го поверху

Заповнив Майорчук М.Г. 1980 р.

Аргументи

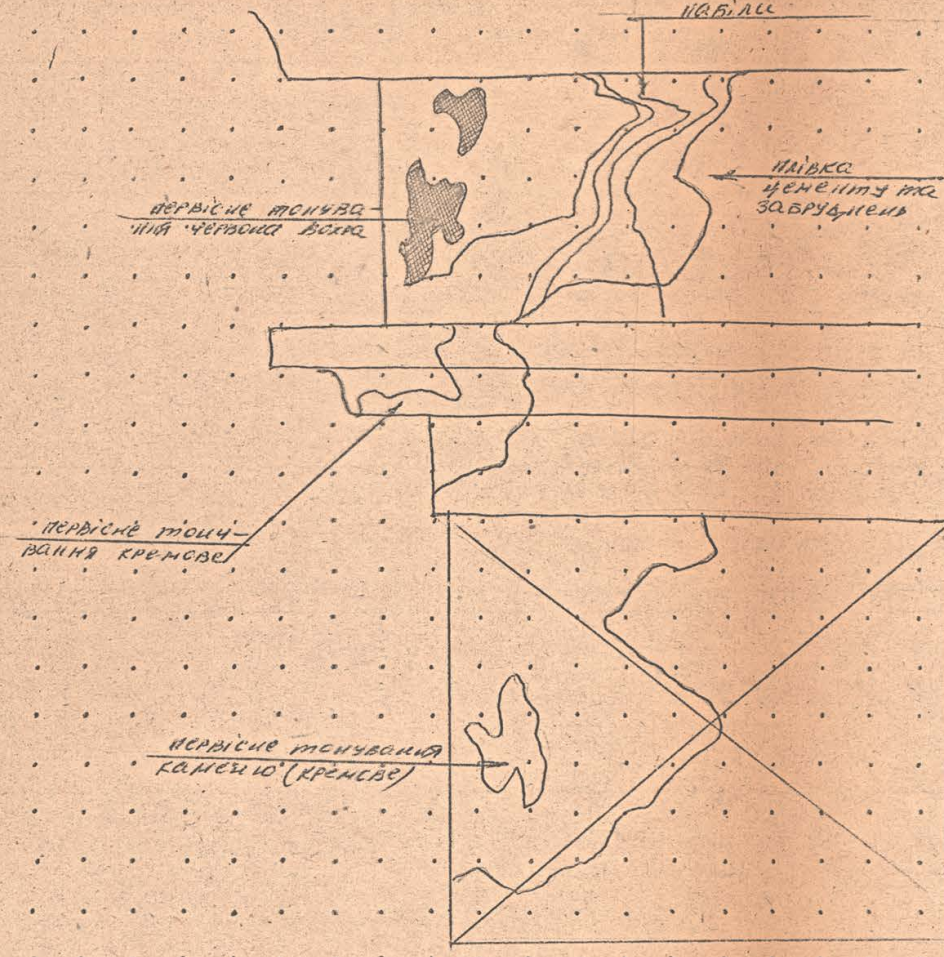
Висновок

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Львів. Зам. 2558—10 000. 1978 р.

uma.lvivcenter.org

ЗОНДАЖ	На виявлення кольору	№ 3,
Ринок 2		
Фриз пілястру	Заповнив Найорчук М.Г.	1980

аргументи	висновок

Управління охорони історичного середовища
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Узагальнення результатів натурного обстеження ф-ду пл. Ринок №3

I. Результат зонування тиньку.

Зондаж № I, та контрольна група зондажів / I-а, I-б, I-с, I-д / дала наступні результати:

Обрамлення вікон 2-го поверху виконані з вапняно-гіпсового розчину з домішками дерев"яної стружки, характерного для другої половини XIX ст. Під цим розчином знаходиться інша лопнина, виконана з дрібнозернистого вапняно-піскового розчину білого кольору. Профілі згаданої лопнини мають більш рель"єфну пластику, більшу кількість членувань профілю. Розчин кладки XVIIIст. того ж характеру, що й розчин первісної лопнини. При розкритті первісного рівня лопної декорації фасаду було виявлено, що два вікна, симетрично розташовані обабіч центральних дверей на балкон, виконані в к. XIX ст. шляхом закладки первісних дверей цеглою " Рейс". Край відкосу цих первісних дверей, кладений з цегли XVIIIст. Уся стіна під вікном закладена на крихкому вапняно-глиняному розчині. На поверхні первісного профілю прорізів / дверей / виявлено шари пофарбування XIXст. Першим на поверхні тиньку лежить дуже світли й лілувато-перлистий шар. Пофарбування вапняне, тонке без попередньої огрунтовки поверхні тиньку. Над первісним пофарбуванням лежать наступні набіли: вохристо-жовтий, темно-рожевий, зеленкаво-сірий, кремовий, жовтий, сірувато-лілловий, кремовий.

На поверхні повторної, ремонтної лопнини виявлено до восьми шарів набілів сіруватих та вохристих кольорів, які імовірно належать до др. половини XIX ст. Набіли виконані по огрунтованому чистим вапном фасаду. Тиньк XIX ст. перетертий цементим розчином, по якому фасад ще двічі побілений.

Зондаж №2 та контрольна група / 2-а, 2-б, 2-с/ дала наступні результати:

Під тиньком XIX ст., аналогічним до вищеописаного лежить насічена під повторне оштукатурювання поверхня тиньку XVIII ст. Склад розчину подібний до попереднього. На поверхні тиньку XVIII ст. виявлено перший шар пофарбування перлисто-лілуватого кольору, аналогічного по температурі до кольору обрамлень, але темнішого за тоном. Пофарбування темні-

uma.lvivcenter.org

шого кольору лежить на поверхнІ фасаду та переходить в свІтлІше, таке ж як на обрамленнях, на лопатцІ.

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії / Center for Urban History

Розчистка каменю на скульптурах дала наступнІ результати:
Поверхня каменю має на собІ товсту чорно-сІру плІвку забруднень, яка вІзуально ІмІтує патину вапняку. При розчистцІ пІд цим шаром виявляється шар вапняного бІлого набІлу,погано збереженого та забрудненого ПІд набІлом тонка бІла плІвка тонування невизначеного походження. Поверхня скульптури пІд цими шарами збережена, слІди повІтряноІ патини вапняку вІдсутнІ.

Розчистка решІтки показала наявнІсть багаточисленних плІвок лакофарбних матерІалІв, рІзного характеру та кольору. На поверхнІ металу першим лежить шар тонкого масляного пофарбування зеленого кольору. На розетках балкону та решІток у вІкнах простежуються залишки позолоти.

Розчистка каменю фасаду першого поверху.показала наступне:
СлІдІв пофарбування не виявлено, поверхня каменю сильно ущІльнена, темно сІра.В швах облицювання знаходяться залишки набІлІв, але пІд ними на вІдмІннІсть вІд поверхнІ скульптур, виразно пройшов процес атмосферних змІн вапняку. При сколах видно що зовнІшня плІвка каменю до 3 см. товщиною є багато твердІша, просочена якимсь жовтувато-коричневим розчином. СлІдІв руйнування поверхнІ вапняку не виявлено.

IL Результати аналІзу.
Зразок перлистого пофарбування визначено як ваняний. Простежуються Іони залІза та фосфору. НаявнІсть вказаних ІонІв дозволяе припускати сумІш червоноІ або якоІсь подІбноІ вохри з паленою кІсткою / фосфор/. ВІзуально збережений складний пастельний колІр зразка пІдтверджуе подІбне припущення.
ПлІвка зеленого пофарбування, видаленого з решІтки дае виразну реакцІю на присутнІсть мІдІ. Зв"язкІвець, на якому виконано фарбу встановити не вдалось. Можна допускати, що решІтка пофарбована мІдянкою на якІйсь маслянІй або подІбнІй основІ.

uma.lvivcenter.org

Проби, взяті на поверхні каменю скульптури показали присутність вапна та дуже значної кількості іонів свинцю. Окрім того плівка містить органічну речовину невизначеного складу.

Управління охорони історичного середовища Центр міської історії Center for Urban History

III. Результати історико-архівних пошуків.

З архівних справ відомо, що при оздобленні фасаду у XVIII ст. його пофарбували на "перловий" колір. Кам"яні скульптури були просочені оливою та помальовані сумішшю оливи з " блейвайсом" / враховуючи результати аналізу, імовірно, свинцеві, а не цинково-олов"яні білила/. Окрім того, згадано зелене пофарбування решітки з позолотою.

Висновки :

I. Будинок було оздоблено у XVIII ст. в стилі пізнього барокко. Первісна полихромна декорація фасаду складалася з пастельного лілувато-перлистого пофарбування з незначним тональним розділом. Скульптури на фасаді були білі, законсервовані оливою та пофарбовані. Акцентом скромної кольористичної гами будинку була зелена решітка балкону та решітки вікон з золоченими дрібними деталями.

II. В середині - другій половині XIXст. фасад був практично заново оштукатурений поверх старих тинків . В цьому періоді трое дверей, що виходили на балкон другого поверху, було перетворено на вікна, змінено профілі лінини, розчищено камінь на скульптурах.

Пропозиції по реставрації фасаду:

I.Відтворити по збережених фрагментах лінину профілів обрамлень.

II.Відтворити первісний вигляд другого поверху, розібравши закладку дверей на і цеглу. На підвіконній стіні імітувати рисунок дверей, з фільонками та профілями, згідно існуючих. Установку повної дверної столярки з розбіркою закладки в даному випадку не можна рекомендувати, оскільки це поведе до дуже значних тепловтрат у житловому примщенні кв. № 4 на другому поверсі.

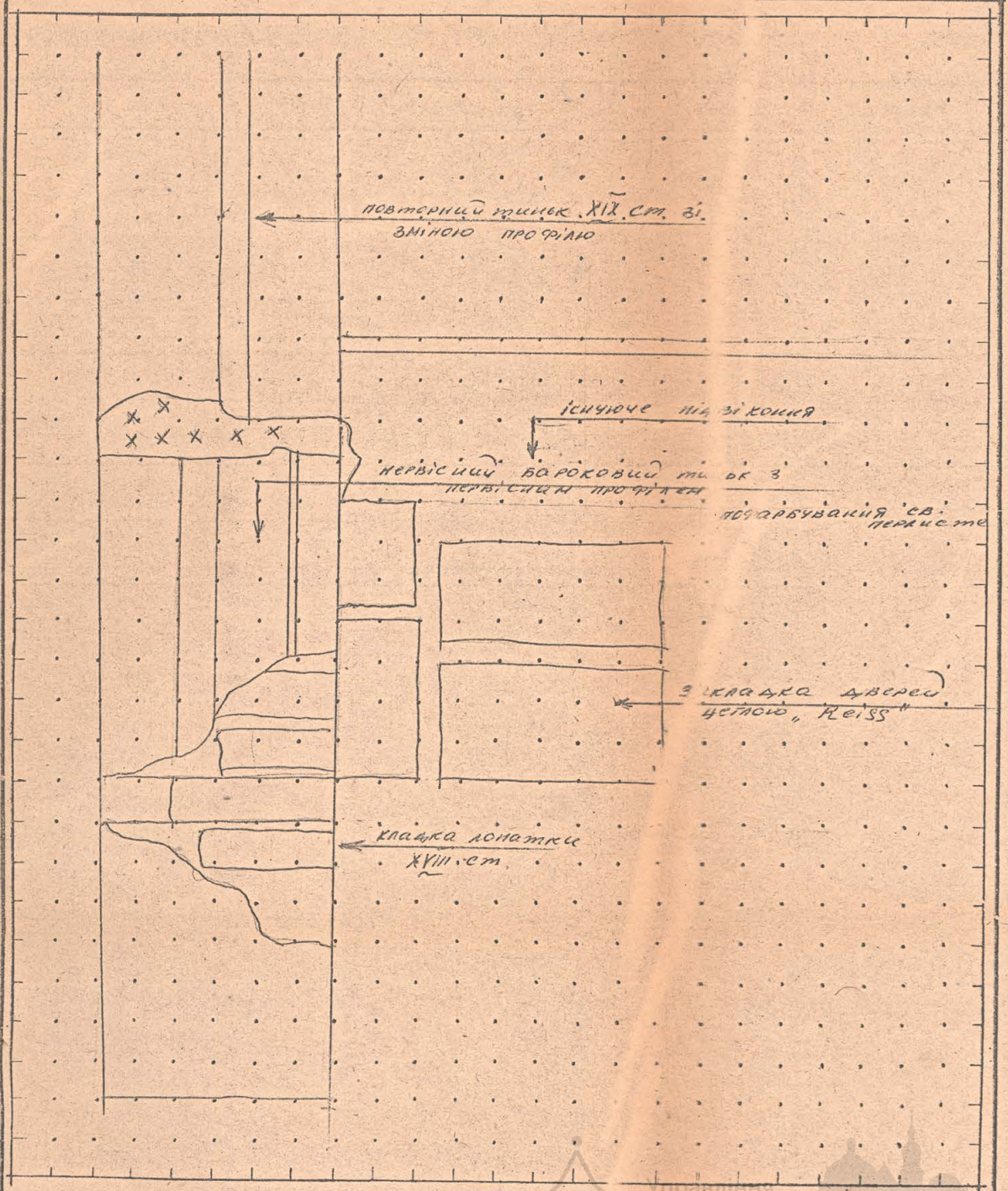
III. Відтворити первісну кольористику фасаду згідно результатів обстеження.

uma.lvivcenter.org

ЗОНДАЖ НА ВИЯВЛЕННЯ КОЛЬОРУ № 1

РИНОК № 3 місце

ФАСАД 2-Й ПОВЕРХ | Заповнив МАЙОРЧУК М.Г | 1982

аргументи

висновок

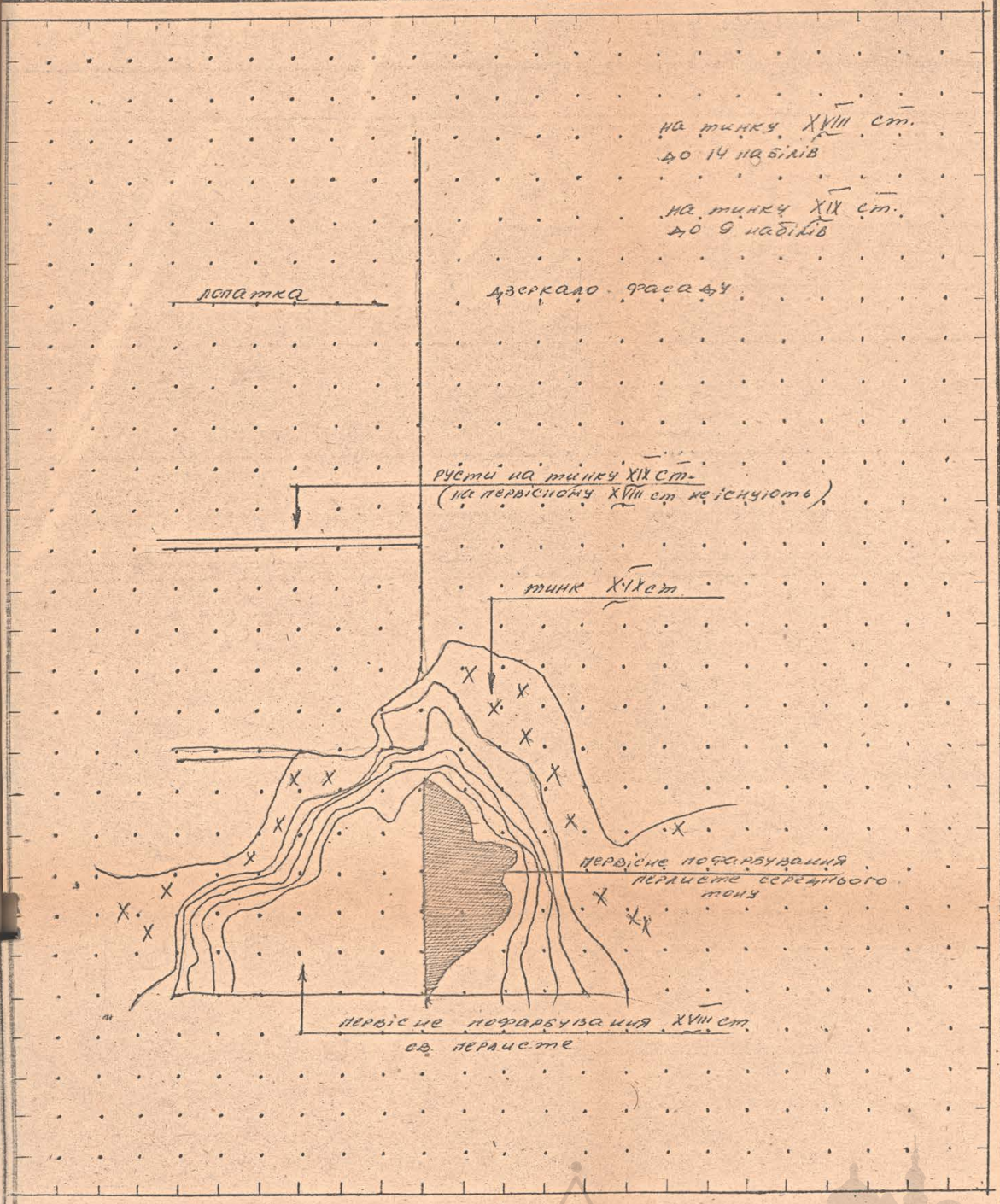
Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

ЗОНДАЖ На виявлення кольору № 2

Ринок №3 міська зам.

Фасад

Заповнив Майорчук М.Г 1982

Аргументи

Висновок

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Узагальнення результатів натурного обстеження ф-ду пл.Ринок №4.

Результати розчистки каменю на фасаді показали наступне:

Поверхня каменю вкрита товстою плівкою різноманітних забруджень імовірно в основному органічного складу. Забрудження видаляються металевим гострим інструментом або спиртовими розбавниками. Під забрудненнями поверхня каменю сильно ущільнена, має тонкий нормально збережений шар патини темно-сірого кольору. В заглиблених частинах кам"яної різьби обрамлень / в розетках, профілях між рустами / тон патини майже чорний.

Скол каменю показує наявність на поверхні глибокого просочування темним сіро-коричнюватим розчином. Глибина просочки сягає в окремих місцях п"яти сантиметрів. Просочена частина каменю багато міцніша від внутрішніх ділянок, що знаходяться під нею.

На доступній для обстежень обмеженій поверхні фасаду слідів полі-хромії або будь якого пофарбування не виявлено.

При розчистках каменю було виявлено велику кількість цементних реставраційних вставок, які імітують поверхню вапняку.

Дальшого обстеження вимагають скульптури на фасаді.

З архівних джерел відомо, що фасад будинку ще в XIX ст. неодноразово запускався відваром горіху. Відома також традиційна назва описуваного будинку " Чорна кам"яниця".

Усі ці дані з історичних джерел та результат обстеження, який показав відсутність пофарбування на основних поверхнях фасаду, вказують на те, що первісним оздобленням фасаду була поверхня натурального вапнякового каменю, яка швидко набула характерної темносірої патини. Не можна також виключати штучного первісного патинування поверхонь. В пізнішому часі камінь імовірно консервували багаточисленними відомими в XVII - XIX ст . способами: покостом, оріхом і т. д. При багаторазових консерваціях камінь запускався на колір натуральної патини.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

Пропозиції по реставрації фасаду.

I. Провести консервацію поверхні білого каменю фасаду.

II. Провести додаткові обстеження поверхні скульптур на фасаді. У випадку виявлення слідів поліхромії на скульптурах відтворити її.

III. Провести тонування втрат на поверхнях каменю та повторити тонування фасаду традиційним методом - рочином горіхового відвару.

IУ. Перетерти поверхні надбудови XIX ст. в тон каменю, оскільки незалежно від надбудови габаритний розмір фасаду був приблизно такий же як існуючий. Для інформації про пізніше походження четвертого поверху достатньо різниці фактур між аутентичним кам"яним рустом та перетиркою на поверхні надбудови.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

Узагальнення обстеження фасаду пл. Ринок №5

I. Результати зондування тиньку.

Зондаж №I та контрольна група № I-а, I-б, I-с, I-д. дала наступнI результати:

Поверхня фасаду на даний момент покрита тиньком XIX ст. Розчин тиньку вапняно-глиняний сIрувато-вохристого кольору з крупними гранулами вапна вIд 0,5 до I,5 см. В розчинI простежуються домIшки дерев"яноI стружки. Тиньк лежить на поверхнI дзеркал фасаду та переходить в тонку перетирку на поверхнI обрамлення. На тиньку XIX ст. виявлено цIлий ряд сIрих, вохристих та зеленкавих пофарбувань.

ПIд тиньком XIX ст. лежить насIчена пIд повторну перетирку поверхня мIцного, дрIбнозернистого бIлого тиньку. ImовIрно, що цей шар походить з XVIII ст. Навколо обрамлень вIкон на основнIй поверхнI фасаду тиньк покритий темним кавово-вохристим шаром тонкого пофарбування без попередньоI огрунтовки. На поверхнI лIпнини профIлIв обрамлення в тому ж шарI / перехIд в кутI мIж фасадом та обрамленням / виявлено майже бIле легко вохристого вIдтIнку пофарбування.

На цIй первIснIй декорацII лежить ряд набIлIв XVIII -XIX ст. Простежуються наступнI пофарбування основноI поверхнI фасаду: зеленкаво-вохристе, бузкове, рожеве, св, рожеве, золотисто-коричневе, жовте, сIро-блакитне, зелене, вохристе.

На поверхнI обрамлення шари набIлIв майже не простежуються внаслIдок дуже значноI перетирки профIлIв.

Зондаж №2 та контрольна група 2-а, 2-б, 2-с, дала наступнI результати: Поверхня лопаток та фасаду перетерта аналогIчно як I в попереднIх зондажах. ПIд тиньком XIX ст. лежить первIсний тиньк фасаду. на його поверхнI виявлене первIсне темно-кавове пофарбування поверхнI фасаду та свIтле сильно контрастне по тону вохристе пофарбування пIлястрIв.

II. Результати розчистки решIтки балкону показали наявнIсть багаточисленних плIвок пофарбування рIзноманIтних кольорIв: зеленI, червоно-вохристI, чорнI. ПервIсно решIтка була, ImовIрно, чорного кольору.

uma.lvivcenter.org

Результати розчистки поверхнІ каменю на першому поверсІ виявили наступне:

В заглиблених дІлянках каменю знаходяться багаточисленнІ набІли. ПІд ними поверхня каменю сильно вивІтрена та спатинована. Поверхнева плІвка ущІльнена та слІдІв первІсного пофарбування не має.

II. Результати аналІзу.

Проба темно-кавового кольору, взята на тиньку II-III поверхІв, має велику кІлькІсть ІонІв трьохвалентного залІза. Це вказує на використання при пофарбуваннІ якогось сорту вохри, можливо перепаленої. ОкрІм того, домІшки ІонІв марганцю, двохвалентного залІза.

Фарбна плІвка не повнІстю розчиняється в солянІй кислотІ, що вказує на домІшки якоїсь кислото-стІйкої органІчної речовини, доданої до вапна.

Проба св. вохриста, взята на поверхнІ обрамлення, виявляє незначнІ слІди ІонІв залІза. ІмовІрно, невелика домІшка вохри до вапна.

ПропозицІї по реставрацІї фасаду.

I. ВІдтворити первІсне кольористичне рІшення фасаду з темно-кавовими поверхнями та контрастними св. вохристими деталями.

II. Розчистити та законсервувати первІсно не мальований камІнь на першому поверсІ.

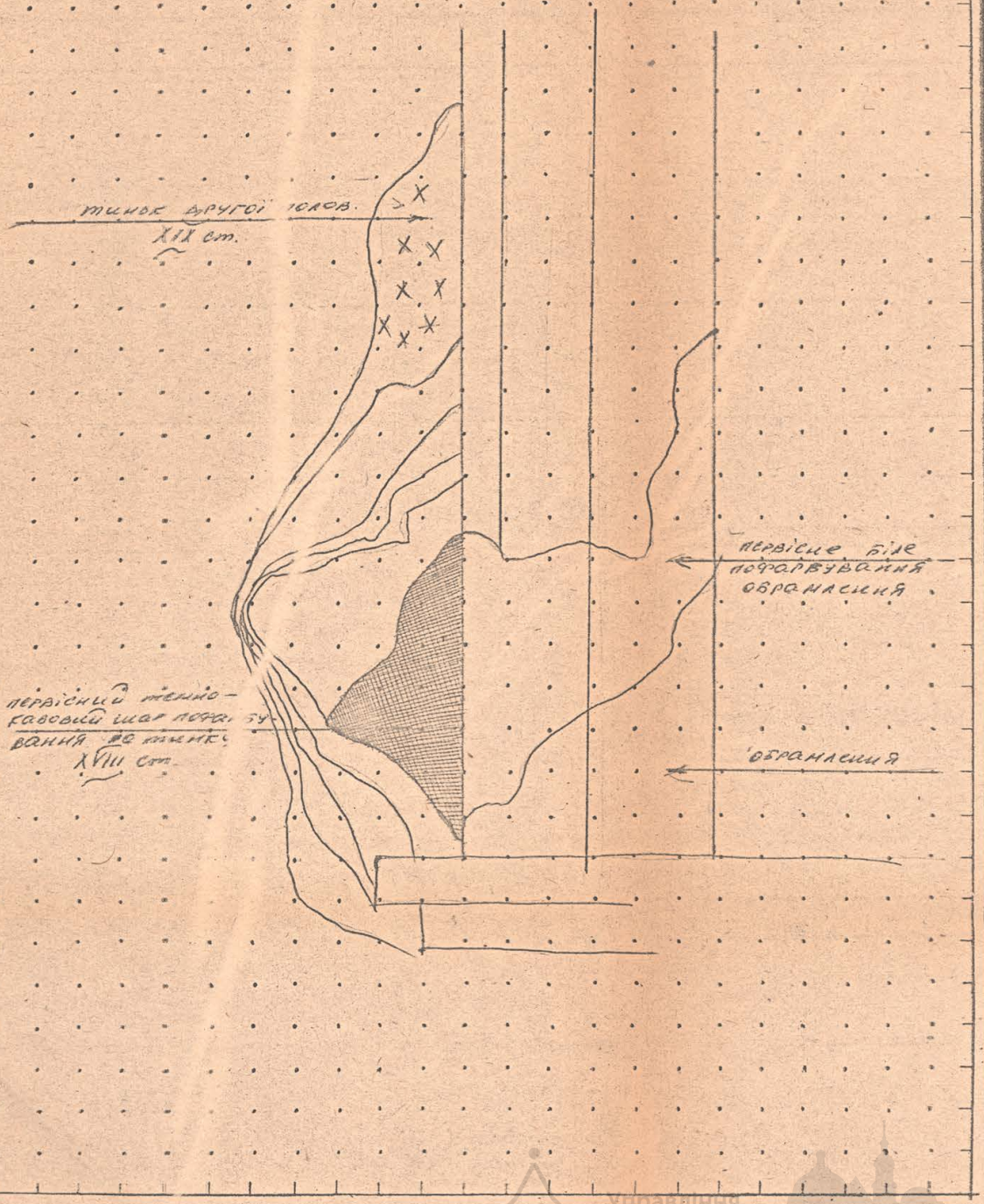
uma.lvivcenter.org

ЗОНДАЖ На виявлення кольору № 1

Ринок № 5

Обрам-ня вікна

Заповнив Мацьорчук М.Г 1982

аргументи

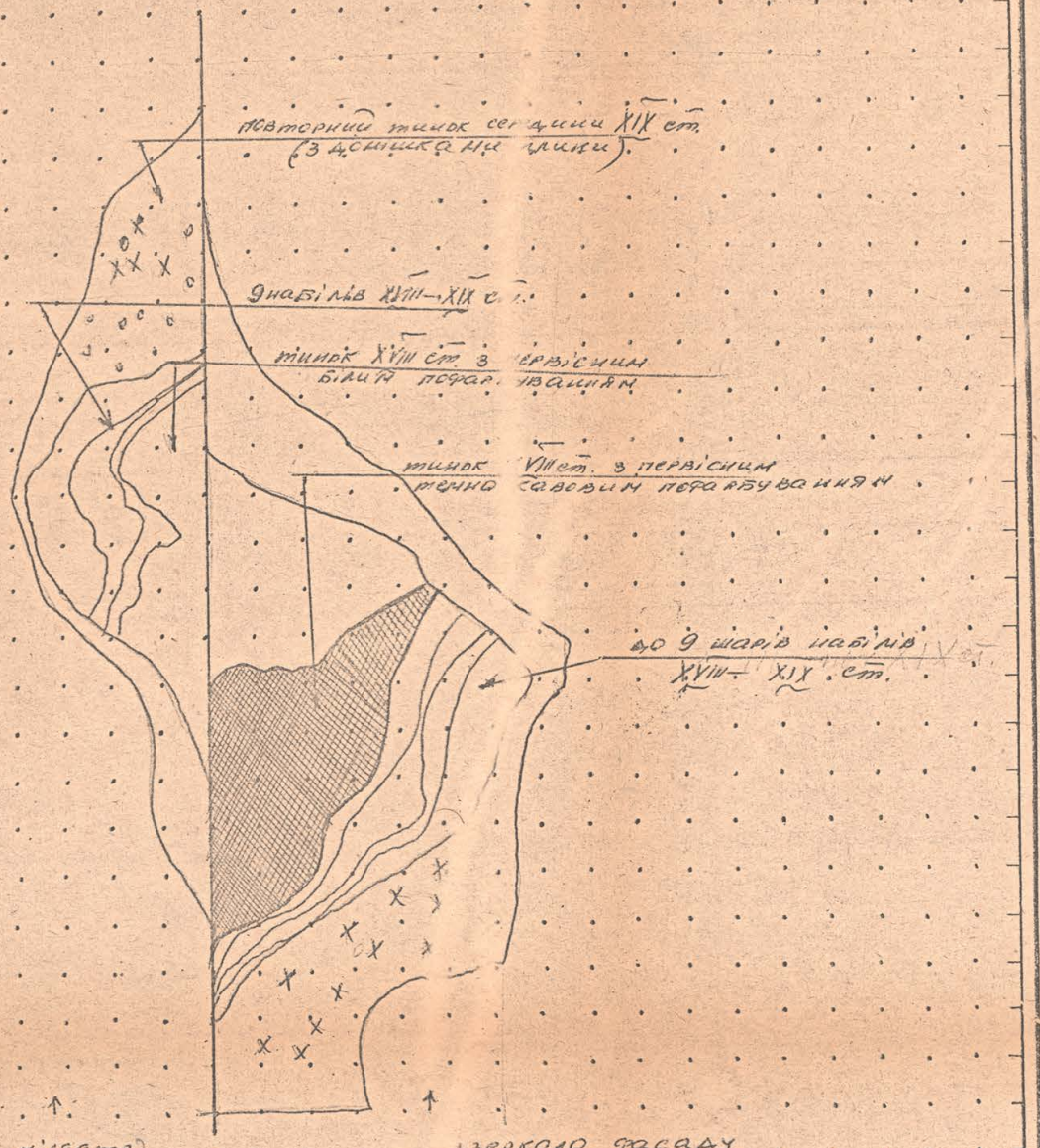
висновок

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

ЗОНДАЖ На виявлення культури № 2

Ринок № 5.

Пніч. лопатки Ф-ду | Заповнив Майорчук М.Г. | 1982

аргументи

висновок

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Узагальнення результатів натурного обстеження фасаду пл. Ринок №6

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

I. Результати зондування тиньку.

Зондаж № I та контрольна група I-А, I-б, I-с, I-д. показали наявність наступного оздоблення фасаду:

На поверхні фасаду на даний момент існують великого формату рустi, перетертi жовтим вапняно-пісковим розчином. При розчистці поверхні рустів виявлено два попередні шари їх перетирки в подібних вохристих кольорах. Зріз тиньку в рустi показав, що розчин, з якого вони виконані, імовірно походить з др. пол. XVIII-пер. пол. XIX ст. Розчин за складом вапняно-глинистий, з домішками формовочного гіпсу. Є окремі дерев"яні стружки. Колір розчину сіро вохристий. Гранули вапна до 1см. Крихкий, легко ламається.

На поверхні кладки під штукатурною рустовкою виявлено цілий ряд помазок в рукавицю, виконаних безпосередньо по поверхні цегли. Кладка виконана на характерному ренесансовому рожевому, дрібно-гранульоаному вапняному розчині з пальчатої цегли. Помазки досить значної товщини. Перві сна помазка темно-вохристого кольору, однорідна, дрібнозерниста з значною кількістю темно-жовтого піску. Максимальна товщина помазки сягає 8-ми мм. На ній лежать пізніші шари помазок : вохриста, св. вохриста, оливково-зелена, вохриста. Під помазкою слідів розшивки швів не виявлено

Зондаж №2 та контрольна група 2-а, 2-б, 2-с, проведені на другому поверсі дали аналогічний результат.

II. Результати розчистки каменю на обрамленнях вікон.

Пробні розчистки каменю на вікнах другого поверху показали наступне: Поверхня каменю вкрита товстим шаром різноманітних забруднень органічного походження. Великі ділянки перетерті цементним твердим, сильно забрудненим розчином. Плівка забруднення розчиняється в спиртовому 25% розбавнику. Під забрудненням, на збережених ділянках / в глибоких частинах профілів, під карнізами і т. д. /, поверхня каменю сильно ущільнена, має нормальну, темно-сіру патину вапняку. Тон патини коливається від сіро-коричневого до майже чорного. Ніяких слідів пер-

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

вісного пофарбування каменю обрамлень не виявлено.
Скол каменю показує наявність глибокої просочки коричнювато- сірим розчином на глибину 5-10 мм. Просочена поверхня міцніша від внутрішніх шарів каменю.

Примітка: Усі зондажі проведено на південній частині фасаду, щоб запобігти виявленню оздоблень, що належать до готичного будівельного періоду пам"ятки.

III. Результати аналізу помазки.
Розчин помазки вапняно пісковий, пісок річковий темно жовтий. Крім піску заповнювач розчину складається з землистого агрегату темно-коричневої вохри натурального походження. Відношення вапна до заповнювача - 1 до 2,5 частини. До 70 процентів заповнювача - агрегат вохри. Ніяких плівок пофарбування на помазці не виявлено.
Не виключені домішки органіки в розчині.

Висновки з обстеження.
I. Існуючий стан фасаду з рустованою поверхнею не відповідає первісному. Уся штукатурна декорація походить з пізніших ремонтно-реставраційних робіт на пам"ятці і відноситься до XVIII-XIX ст. Первісно фасад пам"ятки був помазаний тонким шаром кольорового розчину та мав не мальовані білокам"яні обрамлення.
II. Помазка декілька разів перетиралася в різні, залежні від заповнювачу кольори. На початку XIXст. було виконано штукатурку фасаду з рустами. На поч.XX ст. русти було реставровано / частина рустовки виконана з цементного розчину/ та перетерто вапняно-пісковим розчином.

Пропозиції по реставрації фасаду.

I. Пропонується зберегти пізню рустовану штукатурну декорацію фасаду, оскільки вона має художню та історичну цінність.
II. Пропонується відтворити первісну кольористику фасаду XVII ст. перетерши існуючий руст вапняною перетиркою з кольором.
III. Білокам"яні деталі фасаду очистити , законсервувати та затонувати

uma.lvivcenter.org

по потребі вставки та втрачені ділянки відваром горіху.

ІУ. На першому поверсі розшити один руст до поверхні кладки І на його місці виконати інформативний зондаж, який би показував первісний характер оздоблення, помазку в рукавицю.

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

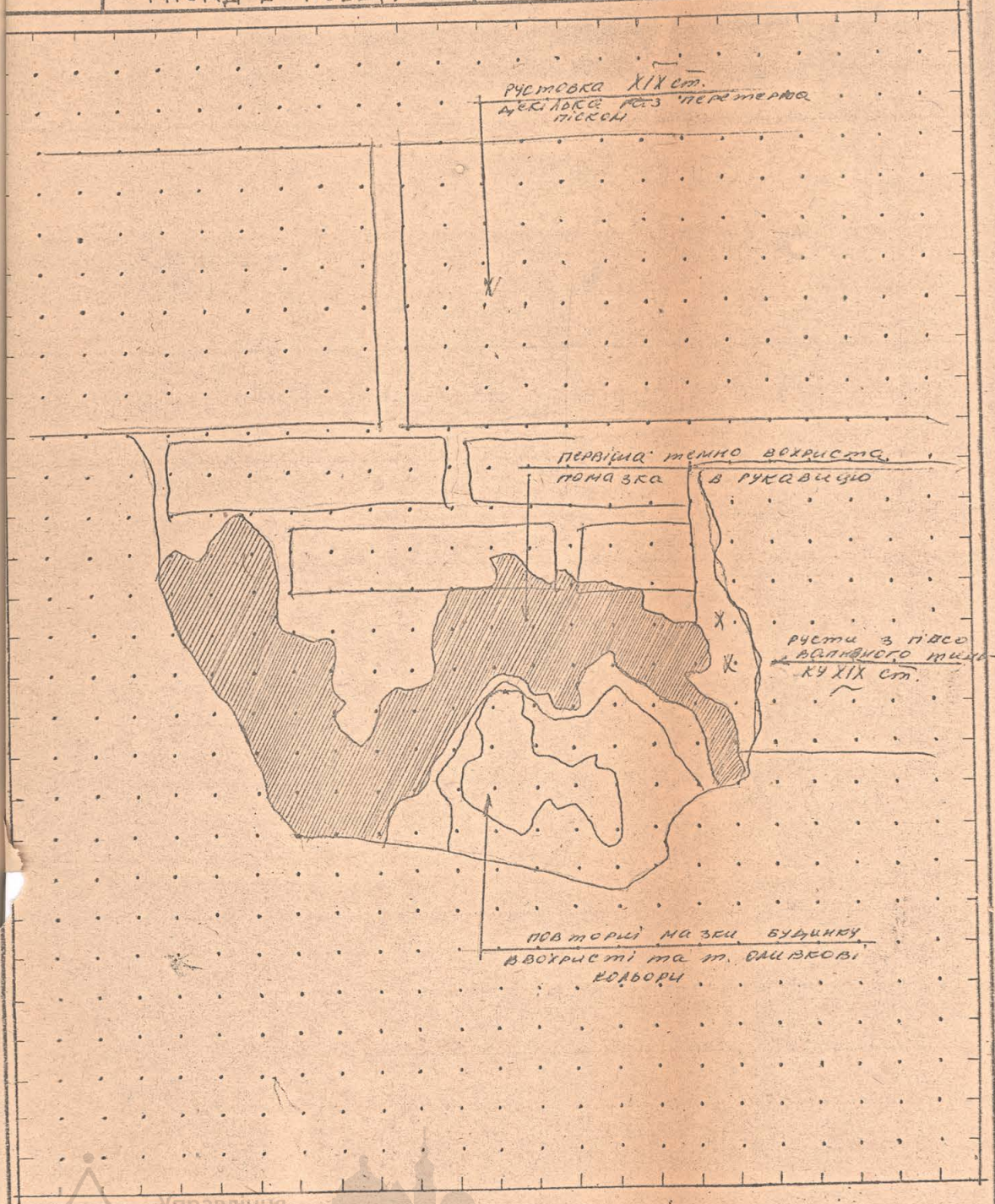
uma.lvivcenter.org

ЗОНДАЖ НА ВИЯВЛЕННЯ КОЛЬОРУ № 7

РИНОК №6

ФАСАД 2-Й ПОВЕРХ

Заповнив МАЙОРЧУК М.Г 1982

аргументи

висновок РУСТОВКА НА ФАСАДІ ВИКОНАНА В XIX ст. ПЕРВІСНО ФАСАД МАВ ГЛАДКИЙ НАЗВАНИЙ В „РУКАВИЦЮ"

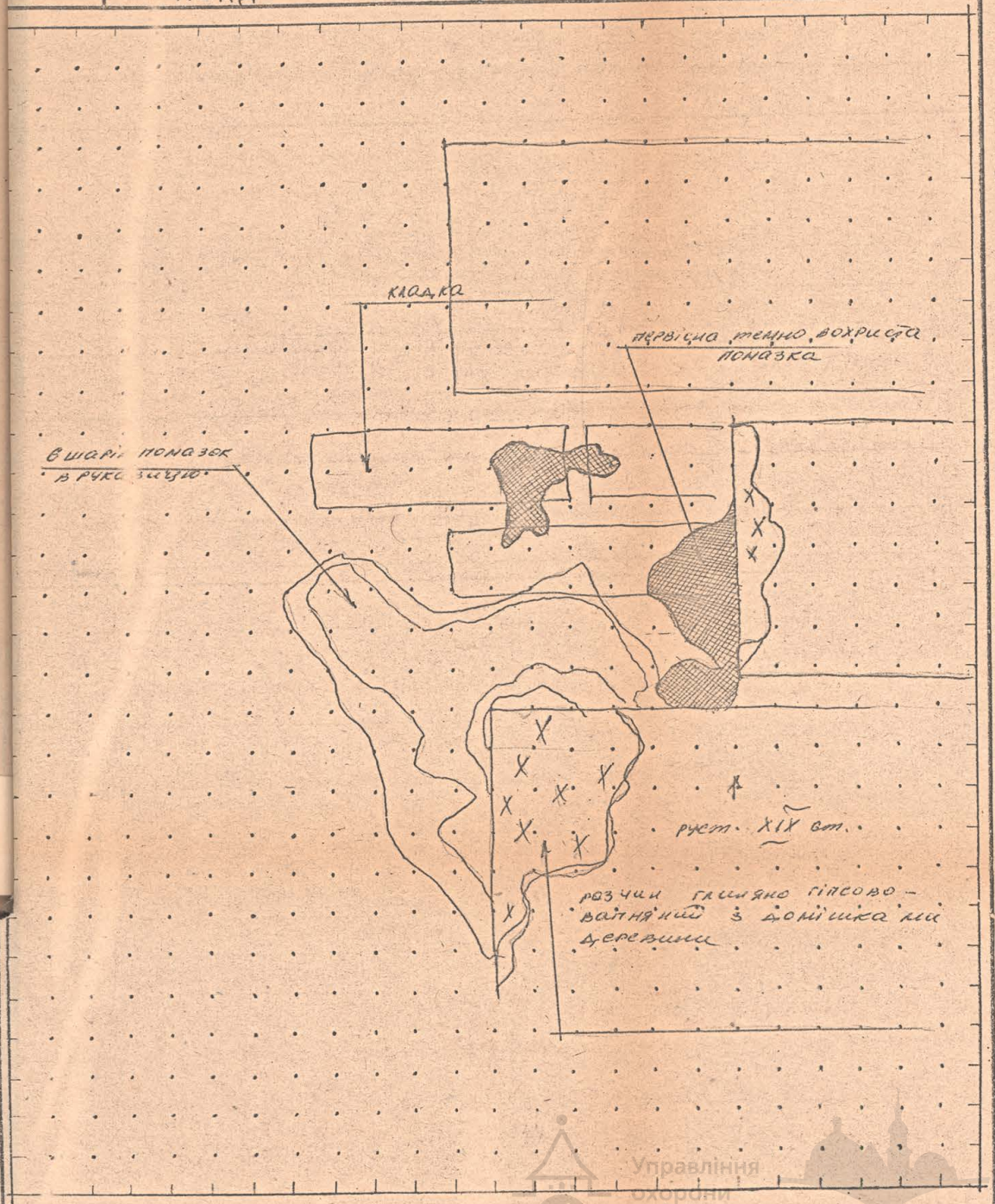
Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

ЗОНДАЖ На виявлення кольору № 2

РИНОК № 6

ФАСАД

Заповнив. МАЙОРЧУК М.Г 1982

Документи

Висновок

Управління охорони історичного середовища
Львівський міський центр
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Узагальненння натурних обстежень фасаду пл. Ринок №7.

I. Результати зондування тиньку.

Зондаж №I / центральне обрамлення 2-го поверху/ показав наступне:

Поверхня фасаду на даний момент перетерта цементним розчином, на якому існує декілька шарів пофарбування. Під цементною перетиркою виявлено вапняно пісковий крупно-гранульований / 0,5 -0,8 мм / тиньк , XIX ст. На поверхні цього тиньку збереглося 6 шарів пофарбування в різні відтінки вохристих та сіро-зелених кольорів.

Під шаром тиньку XIX ст. На поверхні кладки виявлено первісну тонку обмазку-тиньк товщиною до I,2 см. На II поверхні знайдено тонкий шар пофарбування в яскравий жовто-вохристий колір. Над первісним пофарбуванням, на поверхні обмазки лежить цілий ряд набілів : зелений, рожевий , жовтий, св. лілový.

Поверхня обрамлення первісно мае дуже св. кремовий колір.

Зондажі № 2 та №3 показали наявність аналогічних шарів пофарбування.

II. Результат розчистки білокам"яної скульптури в ніші фасаду.

Розчистка білокам"яної скульптури показала наступне:

Поверхня скульптури була затерта цементом. Під шаром цементного розчину виявлено до вісімнадцяти набілів вапняних та темперних фарб. Безпосередньо на поверхні каменю лежить складна полихромія. Плащ мадонни пофарбовано в зелено-голубий колір, сукня червона зі слідами позолоти по краю сукні та на краях рукавів, волосся скулптури тоноване в темніші та світліші вохристо-коричнюваті кольори, покривало біле, руки та обличчя кремово-вохристого кольору, риси обличчя наведені чорно-коричневими мазками. Земна куля темно-зеленого кольору.

Полихромія виконана темперою. Поверхня каменю запущена олійфою або рослинним маслом. Під полихромією слідів нормальної патини вапняку не виявлено

Ніша за скульптурою пофарбована в колір обрамлень- св, кремовий.

Розчистки каменю на поверхні фасаду показали ряд забруднень, під якими, на відмінність від скульптури, існує сірий шар природньої патини Каменю та сліди вивітрювання поверхні

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

Висновки з натурного обстеження:

I. ПервІсно будинок мав значно тоньший шар тиньку обмазки, а отже, І бІльш рель"єфну пластику нІж зараз. ПервІсне оздоблення фасаду полягало на яскравому жовто-вохристому пофарбуванню фону з кремовими свІтлими деталями.

II. Основним акцентом оздоблення була полІхромована кам"яна скульптура на фасадІ. Такий тип оздоблення, а також технологІя виконання помазки свІдчать про раннЬе барокове походження кольористичноІ декорацІІ будинку.

ПропозицІІ по реставрацІІ фасаду.

Пропонуеться вІдтворити первІсну кольористику фасаду з полІхромІею скульптури.

uma.lvivcenter.org

ЗОНДАЖ НА ВИЯВЛЕННЯ КОЛЬОРУ

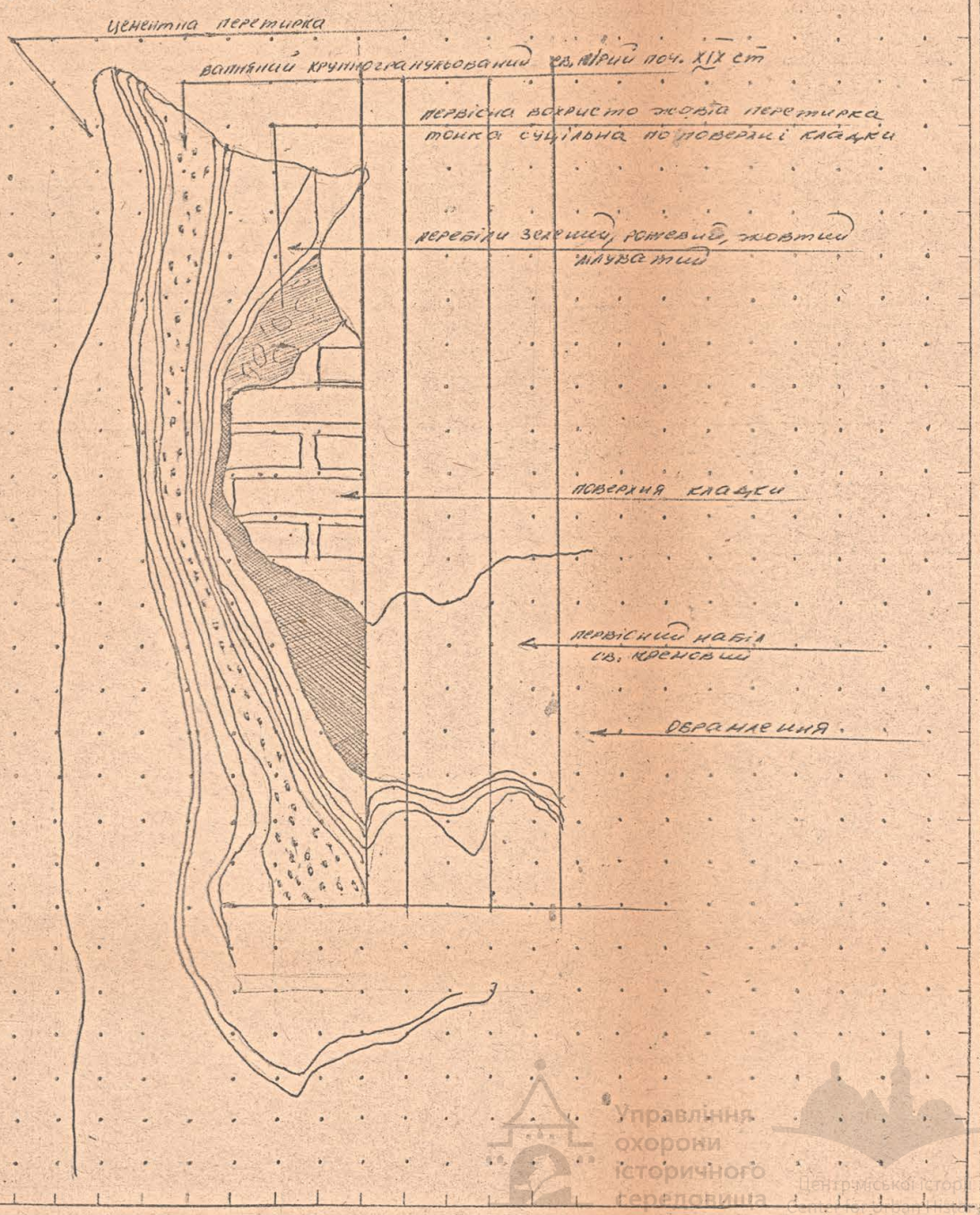
№ 1

пл. РИНОК № 7

ЦЕНТР. ВІКНО

Заповнив МАЙОРЧУК М.Г

1982

Управління охорони історичного середовища
Центральної історії

орієнтири

висновок

1. ПЕРВІСНО-ТОНКА ЗНТИРКА ВОХРИСТО-ЖОВТА.
2. ПЕРЕБІЛЕНА ДЕКІЛЬКА РАЗІВ.
3. ОШТУКАТУРЕНА В XIX СТ. І ЩЕ ДЕКІЛЬКА РАЗ БІЛЕНА.
4. В. К. XIX НА ПОЧ. XX ПЕРЕТЕРТО ЦЕМЕНТОМ.

uma.lvivcenter.org

ЗОНДАЖ НА ВИЯВЛЕННЯ КОЛЬОРУ

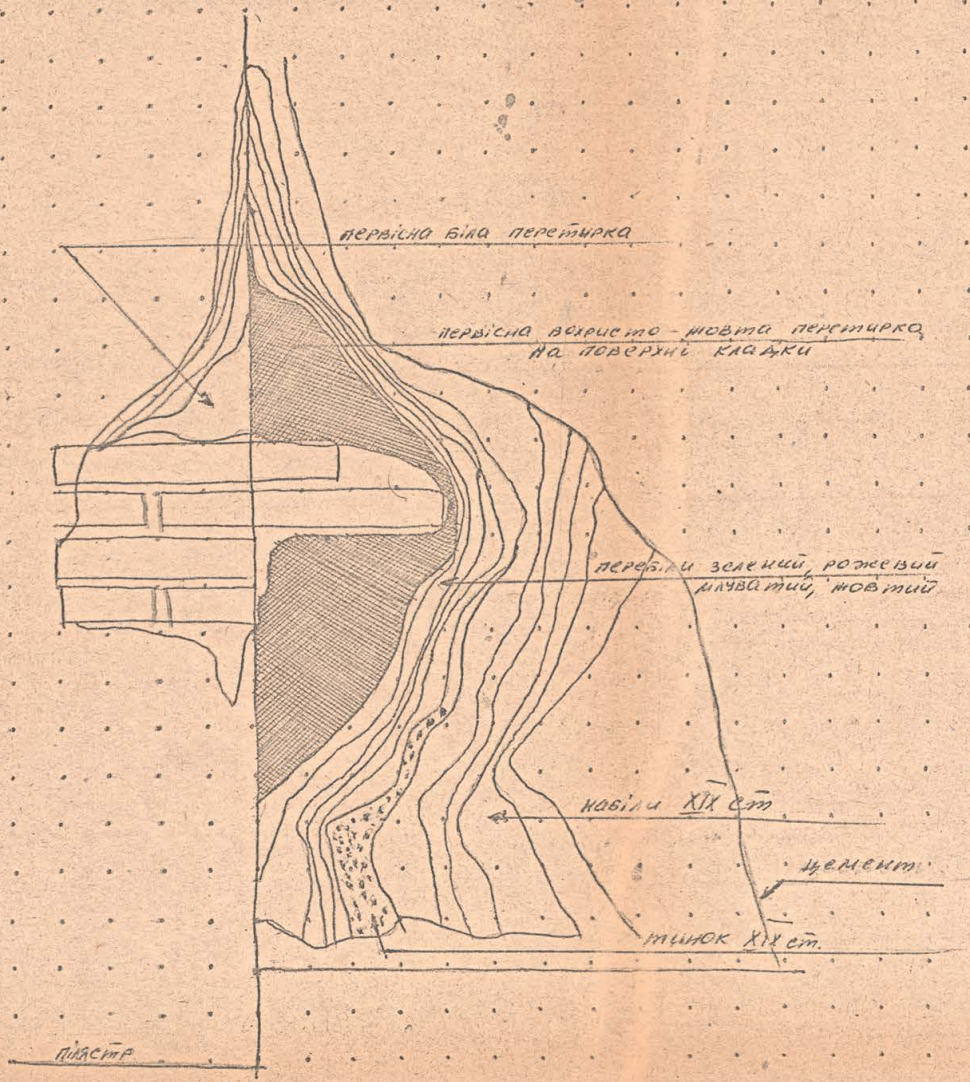
№ 2

РИНОК № 7

ПІЛЯСТРА

Заповнив МАЙОРЧУК М.Г.

1982

аргументи

висновок

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Львів. Зам. 2568—10 000. 1978 р.

Узагальнення натурних обстежень фасаду пл Ринок № 10.

Результати зондування тиньку.

Зондаж№ І та контрольна група зондажІв І-а, І-б, Іс, І-д, І-г виявила наступне:

Поверхня фасаду перетерта цементно пІсковим розчином. ПІд цІєю перетиркою виявлено крихкий, сильно знищений тиньк к. ХУІІІ - поч. ХІХ ст. Тиньк вапняно пІсковий, св. сІрий. Вапно в зернах та гранулах 0,5-0,7 мм. Тинк насІчено пІд цементну перетирку. На поверхнІ тиньку виявлено наступнІ набІли - св. зеленкавий, сІрувато-коричневий, рожевий, кремовий, вохристий, зеленкаво-вохристий, бІлий.

ПІд поверхнею тиньку виявлено первІсний тонкий, дуже мІцний дрІбнозернистий тиньк фасаду. На його поверхнІ шар пофарбування бІлий на виступаючих частинах фасаду, сІрувато-блакитний на заглиблених.

Результатй розчистки каменю.

Кам"янІ обрамлення вІкон при розчистцІ виявили плІвку поверхневих забруднень, частково змитих при реставрацІйних роботах. В глибоких частинах профІлІв обрамлення пІд поверхневою плІвкою виявлено первІсне вапняно - органІчне тонування поверхнІ каменю. КамІнь в сколІ виразно просочений консервуючим розчином. ПІд поверхнею тонування не виявлено слІдІв атмосферних впливІв : вивІтрювання, патини І т. д.

НатомІсть на поверхнІ доступноІ для обстеження скульптури фасаду не виявлено нІяких ознак первІсного фарбування. Поверхня сильно вивІтрена та пошкоджена, верхнІ дІлянки каменю ущІльненІ, на частинІ поверхнІ простежується патина сІрого кольору.

Результати аналІзу.

ПервІсне сІрувато блакитне пофарбування виявляє в аналІзІ значну кІлькІсть ІонІв мІдІ, Іони фосфору та залІза. Можна припускати забарвлення сумІшшю пІгментІв, одним з яких була мІдна синь, а другим - палена кІстка. ВІзуально колІр зразка пІдтверджує таке припущення.

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Біле пофарбування деталей нІяких слІдІв домІшок пІгменту в аналІзІ не виявило.

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

ІсторикоархІвнІ джерела.

В ІнвентарнІй справІ ЛОДА за 1879р. зареєстровано лист магІстрату до власника будинку, в якому вказується на необхІднІсть переробки фасаду будинку, в який небудь спокІйний колІр, оскІльки слІпучо бІле пофарбування, яке на ньому є, усІх разить.

Згадка збІгається з результатом натурного обстеження.

Висновки з натурного обстеження.

І. ПервІсно фасад оштукатурений тонким мІцним тиньком пофарбованим в два кольори сІрувато-блакитний та бІлий. БІлокам"янІ обрамлення тонованІ бІлим вапном. Результатом цього тонування є Іх сучасна стосунково добра збереженІсть. На поверхнях скульптур первІсно тонування не Існувало, що пІдтверджується сильним зруйнуванням поверхнІ каменю.

ПропозицІї по реставрацІї.

Пропонується повне вІдтворення первІсноІ полІхромІї фасаду

uma.lvivcenter.org

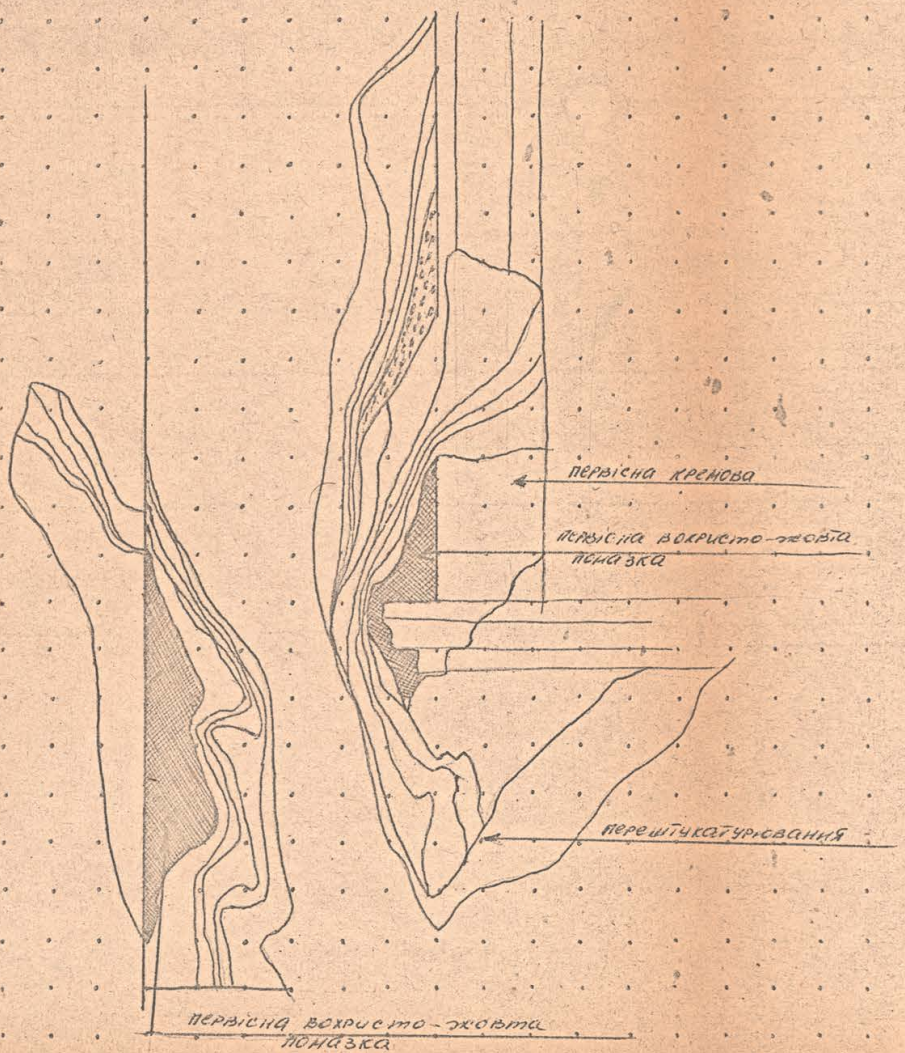
ЗОНДАЖ На виявлення культурного шару № 3.

Ринок №7

пн. лопатка

Заповнив Майорчук М.Г

1982

аргументи

висновок

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Львів. Зам. 2558—10 000. 1978 р.

ехнологічні рекомендації до проекту реставрації полихромії фаса-
ів по пл. Ринок 2 - 10

NN будинків

карти	№2	№3	№4	№ 5	№6	№7	№8	№9	№ 10	примітки
I	+	+	-	+	+	+	+	+	+	
2	+	+	-	+	+	+	+	+	+	
3	-	+	-	+	-	+	+	+	+	
4	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
5	+	+	-	+	+	+	+	+	+	
6	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
7	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
8	+	+	+	+	+	+	+	+	+	

ехнологічні карти, наведені нижче, використовуються згідно табли-
.

обливі примітки по впорядкуванню фасадів:

удинок по пл. Ринок №2 - встановити після виставки риштування кон-
етні дані полихромації білокам"яних деталей та провести тонування
меню згідно результатів додаткових обстежень.

удинок по площі Ринок № 3 - реставрацію ліпнини проводити не по іс-
ючих профілях, а згідно розкриття первісної ліпнини XVIII ст.

еталеві решітки опоряджуються в цілому по техкарті №8 за виключенням
зеток та вставок на балконній решітці. Ці останні покриваються лаком
-170 і по непросохлому шару лаку запудрюються порошком бронзи.*

удинок по пл. Ринок № 7 - полихромацію скульптури проводити тільки
д авторським наглядом.

удинки №№8 та9 - див. " Матеріали натурного обстеження та технологія
дення робіт

удинок по пл. Ринок № 10 - провести додаткові обстеження скульптури.

* при неможливості виконання позолоти

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА № 1

ПІДГОТОВЧІ РОБОТИ ПО ЦЕГЛЯНИХ6 ОШТУКАТУРЕНИХ ФАСАДАХ7

І. Розчистка фасаду від нетривких ділянок тиньку.

Усі поверхні нетривкого тиньку видаляються повністю. Якщо під здеформованим, відслоєним шаром тиньку лежать інші шари, то видалення ведеться не лише на поверхневому шарі, а включно до поверхні кладки. Залишення на поверхні грунтових та обризгових шарів тиньку з частковим видаленням лише зруйнованої накривки не допускається.

В обов"язковому порядку, незалежно від стану збереження, видаляються ділянки тиньку, перетерті цементом, або цементні вставки, ділянки, що безпосередньо прилягають до водостоків та зруйнованих металевих карнізів, цементні затирки на цоколях фасадів, ділянки тиньку під балконами.

Розчистку можна проводити металевими інструментами: щітками, молотками, скарпелями.

ІІ. Очистка поверхні кладки.

Кладку з цегли, звільнену від нетривких тиньків, очищають теплою чистою водою та неметалевим інструментом. Для очистки жирних плям використовується 5% розчин соди. ~~Висоли зрубують повністю, разом з ушкодженою поверхнею.~~

ІІІ. Консервація розкритої поверхні кладки.

Іржаві плями на поверхні покриваються за два рази натуральною або олійфталевою олійфою. Лицьова поверхня кладки обробляється вапняним 10% молоком. З цією метою тонкий /газетний або подібний папір / сильно зволожується та вкладається на консервовану поверхню. Зверху компрес прикривається полієтиленовою плівкою. Тривалість компресу до одної доби.

Сильно зруйновану лицеву поверхню кладки, що відлущується шарами консервують наступним методом : 100г парафіну розтоплюють у водяній бані та розводять 20о г скипідару, отриману суміш розводять в 400 г бензину. Розчин остуджують та покривають поверхню цегли.

Замість парафіну можна використати воск, озокерит, церезин.

uma.lvivcenter.org

У випадку вІдсутностІ парафІну, або подІбного матерІалу проводиться комплексне укрІплення кремнІйоргсилІкатом $КС_I$. Розчин I00 ваг. частин $КС_I$ на I2 ваг частин ЭС -32 . КремнІйоргсилІкат змІшують з отверд. жувачем / етилсилІкатом -32 / безпосередньо перед початком робІт. ПеремІшують до утворення однорІдноІ емульсІІ. Обробляють поверхню з п пульверІзатора 5-I0 хв.

Карта складена на пІдставІ наступних матерІалІв:

ВТУ для проведения работ по комплексному укреплению каменных архитектурных деталей и конструкций на памятниках архитектуры М.,I97Iг

Мин. Культуры РСФСР ВСНР производственная мастерская.

Пебель"Реставрация каменной скульптуры" М.,Художественное наследие 3 /33/

Документи та матерІали.див. ТехнологІчну карту №

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА № 2

ШТУКАТУРНІ РОБОТИ ПО РЕСТАВРАЦІЇ ФАСАДУ7

I. Розчини для ремонту штукатурок XVIII - XIX ст.

В наведенІй нижче таблицІ вказанІ розчини для пІдштукатурювання втрат на фасадах пам"ятки. В залежностІ вІд стану первІсного збереженого тиньку використовуються один з наведених варІантІв:

I-ий варІант - при м"яких вапняно-глиняних сІрих розчинах з великими гранулами вапна, якІ сильно розкришуються, втратили механІчну тривкІсть.

II-ий варІант - при середньоІ мІцностІ складних вапняно-пІскових розчинах з зернами та дрІбними 0,5 - 0,3 мм гранулами вапна, якІ дають правильний не зруйнований скол поверхнІ розчину та не кришаться.

III-Iй варІант - при твердих дрІбнозернистих вапняно - пІскових розчинах з складними / цегляна крихта, кам"яна крихта / заповнювачах.

8

№	шар штукатурки	цемент	вапно	пІсок	крихта кам.	крихта ц.
I	обризг	0,I	I	3	-	-
	грун т	0,I	I	2,5	-	-
	накривка	0,I	I	I	-	-
2	обризг	0,I5	I,2	3	-	-
	грунт	0,I5	I,2	2,5	-	-
	накривка	0,I5	I,2	I	-	-
3	обризг	0,5	I	3	0,I	0,I
	грунт	0,5	I	2,5	0,I	0,I
	накривка	0,5	I	I	0,I	0,I

ПримІтка: усІ складовІ частини розчину данІ в розрахунку на наступнІ матерІали - цемент М400, вапно тІсто I-го сорту 50% вологостІ.

II. ВибІр та пІдготовка матерІалІв для штукатурних розчинІв.

Вапно. Вапно для приготування штукатурного розчину повинно мати не

uma.lvivcenter.org

Управління охорони

ньше І-го року витримки. Вапно повинно загашуватися в земляних ямах
а дно яких насипають шар пІску товщиною до І0 см. ЗамІсть пІску мож-
а використовувати дрІбно молотий шлак з териконІв вугІльних шахт.
пно загашуеться І0% розчином молочноІ сироватки у водІ. Яма повинна
ути герметично вІдІзольована земляною засипкою.
користання вапняного тІста, не загашеного належним способом, або не
триманого по часІ забороняється.
гашене вапно повинно бути розведене чистою водою з додатком молочноІ
роватки з розрахунку Іл сироватки на І0л води. Вапно розводиться до
0% вологостІ. Перед використанням вапно слІд витримати не менше 3-ох
Ів, перетерти та прцІдити через сито до повного видалення ямчугу та
ороннІх домІшок.
мент повинен бути просІяний через сито до повного видалення стороннІх
мІшок.
сок. Для ведення штукатурних робІт може бути використаний пІсок до-
льного кольору, як рІчковий так І гІрський. Незалежно вІд походжен-
пІску вІн пІдлягає обов"язковому промиванню. Промивка пІску проводить
в наступному порядку: пІсок викладають в ящик для розчину, або на
Ібне сито шаром товщиною не бІльше 50 см. та промивають зІ шлангу
стою водою до 5хв. Якщо промивка проводиться в ящику, то воду обе-
жно зливають. За другим разом пІсок промивають вапняною водою, яка
лишається пІсля 3-и добовоІ витримки вапна - тІста.
змІри зерна пІску для шарІв штукатурки наступнІ:

кривка - 2,5мм
унт - І,2мм
ризг - Імм

І. Виконання пІдштукатурювання гладких поверхонь фасаду.
штукатурювання на втратах вище 50см х 50 см ведеться в три шари,
звичайна штукатурка на новІй поверхнІ. Товщини окремих шарІв можуть
риватися залежно вІд загальноІ товщини ремонтованого тиньку. В се-
ньому товщини окремих шарІв повиннІ бути наступнІ:
ризг - 3-5 мм при в"язкостІ розчину 8-І2 г/см / рІдкий розчин /

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

грунт - 5-7мм при в"язкостI 8-I0 г/см середньоI густоти
накривка - не бIльше 2мм при в"язкостI I0-I2 г/см дуже густий.
ПIдштукатурювання на значних втратах первIсного тиньку / Iм та бIльше / ведеться тIльки по пIдготовчих сIтках. При значних товщинах первIсного тиньку сIтка може бути виконана з ~~дерев"яних рейок~~ дранки набитих на поверхню кладки. Дерев"яну сIтку обробляють наступним захисним розчином : олIфи натуральноI - Iчастина, сурику залIзного або свинцевого масляного - 2,5 частини.
На тонких тинькахвстановлюють оброблену аналогIчним розчином металеву сIтку, або набивають на поверхню тонку дерев"яну щепу.
ДрIбнI втрати тиньку на гладких поверхнях можна пIдштукатурювати в один шар. Розшивка трIщин повинна Iти не менш як на 3 см.

IУ. ОсобливI додатки до розчинIв.

У випадку значних засолIв оштукатуроваI кладки до розчину обризгу додають до I% милонафту.

У випадку проведення штукатурних робIт при температурах нижче 0 С до розчину додають хлоровану воду, як до нормальних будIвельних.

ТехнологIчна карта складена на пIдставI наступних матерIалIв:

СНиП III-2I-73 Отделочные покрытия строительных конструкций М.,I979
Антипов М.М. Николаев А.С. Ремонт фасадов зданий М.,Стройиздат I966
Чепелев А.М. Штукатурние декоративно-художественные работы М., Высшая школа I974г
Чепелев А.М. Штукатурные работы М., "Высшая школа " I979г
Справочник строителя отделочника М., Стройиздат I980г

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА №3

РЕСТАВРАЦІЯ ЛІПНИНИ ФАСАДУ

І. Розчини для реставрації ліпних та складно-профільованих деталей фасаду.

В нижче наведеній таблиці наводяться розчини для реставрації та відтворення наступних типів ліпних та профільованих деталей:

І-ий варіант - деталі, що постійно зволожуються / карнізи під балконами та дахом, консолі балконів, підвіконня тощо/ частково збережені

ІІ-ий варіант деталі аналогічного типу, що відтворюються на 80-100%

ІІІ-ій варіант - деталі, які не підлягають систематичному зволоженню.

! вапно	портландцемент	гіпс	вапнякова мука	вапнякова крихта
20	5	-	13	70
10	7		10	50
10	0,2	3	1	3

Примітка: в наведеній таблиці вагові частини вапнякової крихти можуть бути замінені піском. Деталі виконані з розчину №3 підлягають проолійфарбуванню.

. Реставрація профільованих тяг.

збереженій ділянці тяги проводиться повна розчистка. По перерізу конується шаблон, який заправляється в трикутне правило. На реставровану поверхню накладаються в загальних формах деталі два підготовчі шари розчину. Після схоплювання грунту накладається накривка. По напівзатвердненій поверхні розчину деталь прорізається шаблоном.

півциркульних або елептичних обрамленнях установлюється допоміжна рейка. В її центрі укріплюється вісь для циркульної рейки з шаблоном. Профіль на круглій частині нарізається цим пристосуванням.

Великі втрати профілів можуть реставруватися вручну, без виконання шаблонів.

uma.lvivcenter.org

РеставрацІя складних лІпних деталей скульптурного характеру. Збережену лІпну деталь повнІстю розчищають вІд набІлІв. По можливостІ знІмають з поверхнІ фасаду. З розчищеноІ деталІ знІмається форма. З цІею метою на поверхню деталІ наносять формовочний крем: 0,5 збитого в пІну миловару, 0,5 частини олІфи. Розводять формовочний / Журавнянський / гІпс. Для змІцнення форми можна додати на 1л гІпсу І столову ложку алюмІнІевих квасцІв. ГІпс вІдстоюють 5-10 хв. до повного нагрІвання, знІмають пухирці повІтря. Нарощують гІпс на поверхню деталІ до тих пІр поки товщина форми не дорІвнюватиме товщинІ деталІ. Дають схопитися. Виймають модель з форми. Форму декІлька раз протирають описаним кремом. НовІ деталІ вІдливають з розчину у формІ, вводячи в несхоплений розчин пролІфлену металеву арматуру для установки деталІ на фасадІ.

ТехнологІчна карта складена на пІдставІ наступних матерІалІв:

Лепелев А.М. Штукатурные декоративно-художественные работы М.,198Ір
Соколин Г.Л. Отделочные работы в капитальном строительстве М 197Ір
Лепелев А.М. Лепщик архитектурных деталей М., Стройиздат 1973г,
Справочник строителя отделочника К.,БудІвельник 198Ір.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА № 4

КОНСЕРВАЦІЯ ТА РЕСТАВРАЦІЯ БІЛОГО КАМЕНЮ.

І. Очистка поверхні каменю від поверхневих забруднень.

Очистка поверхневих нетривких забруднень кіптяви та сажі проводиться жорстким пензлем зі щетини, або щетинною щіткою з 15% розчином метилового спирту у теплій воді. Можна також рекомендувати очистку емульсією "ВЭПОС".

Для очистки глибоких стійких сажистих забруднень можна використати миття дитячим або гліцериновим милом з щетинною щіткою. Плями масляної фарби, олійфи, жиру таке інше виводять уайт-спиртом або бензином.

Очистка поверхні каменю металевим інструментом забороняється!

ІІ. Відсолення поверхні каменю.

Чисту воду кип"ятять та обережно зливають в підготований посуд, так щоб не змішати осадок. Готують паперову пульпу з м'якого паперу: газетний, підкладочний для обоїв, тощо. Пульпу готують з вимоченого та дрібностертого з кип"яченою водою паперу. Вологу масу накладають на очищену поверхню каменю та прикривають поліетиленовою плівкою. Паперова маса повинна весь час зволожуватися кип"яченою водою.

ІІІ. Просочка вапняною водою.

Вода взята від загашення вапна наноситься під тиском з пульверізатора на поверхню каменю. На сильно зруйнованих поверхнях можна влаштувати компрес з вапняною водою. Тонку серп"янку або подібну тканину накладають та укріплюють на поверхні каменю. На неї викладають довгі стрічки тканини верхній кінець яких вміщений в посуд з вапняною водою. Посуд розміщують вище укріпленої ділянки- на карнізі, підвіконні тощо. Стрічки опускають на поверхню серп"янки. Таким чином тканина,щоповинна щільно прилягати до поверхні каменю, постійно зволожується вапняною водою. Тривалість компресу до 2-х діб.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for urban history

У. РеставрацІя вивІтреноІ поверхнІ каменю.

оверхнІ фасаду покритІ дрІбними втратам, невеликІ втрати на деталях
ощо реставрують наступним розчином:

апно-тІсто густе, витримане не менше року / найкраще вапно з цук-
ових заводІв/ -2,5 частини, пудра вапняку / залишки вІд розпилу
Ілого каменю / - 2частини. ЦІею пастою покривають реставровану по-
ерхню.

кладнІ великІ втрати / русти порталІв та фасаду, значнІ дІлянки обли-
ювання вапняком тощо / реставруються вставками нових фрагментІв на
апняному розчинІ з невеликим додатком бІлого цементу.

. Тонування повеґхнІ каменю в колІр патини.

ІсЛя очистки поверхнІ каменю та реставрацІІ втрат необхІдно провести
нування поверхонь. НовІ всавки, виконанІ з сучасного каменю слІд
пустити оливою. ДІлянки аутентичного кам"яного оздоблення такІй
робцІ не пІдлягають. Поверхню каменю запускають вІдваром горІхо-
І шкарлупы та молодих пагонІв горІхових гІлок. При потребІ може
ти додана невелика кІлькІсть креслярськоІ тушІ.

І. Кольорове тонування поверхнІ каменю.

дІхромацІю поверхнІ скульптур каменю найкраще проводити казеІновою тем-
рою для художнІх робІт виробництва ЛенІнградського об"єднання
ІІгмент".

випадку вІдсутностІ таких фарб можна виконати казеІново-вапняну
рбу / див. Техкарту № /. При виконаннІ фарби для кам"яних по-
рхонь рекомендуеться замІнити казеІн на подвІйну кІлькІсть молоч-
І сироватки.

хнологІчна карта опрацьована на пІдставІ наступних матерІалІв:

М. Гендель Инженерные работы при реставрации памятников архитектуры
, Стройиздат 1980г

айловский Е. В. Реставрация памятников архитектуры М. 1971г

епанов В.О Опыт борьбы с разрушениями памятников архитектуры XII-
II в. Памятники культуры т. 2 М. 1960г

бель М.Н. Консервация скульптури из камня Всесоюзная НИЛ по

uma.lvivcenter.org

консервации иреставрации музейных художественных ценностей
с. Эрмитаж 3 /33/

тонян А. Сорокина И. Об использовании в практике реставрации каменной
ульптуры моющей эмульсии "ВЭПОС " Сообщения научно-методического
вета по охране памятников культуры 1970г

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

НОЛОГІЧНА КАРТА № 5

АРБУВАННЯ ЦЕГЛЯНИХ ОШТУКАТУРЕНИХ ФАСАДІВ ВАПНЯНО-КАЗЕЇНОВИМИ
ВАМИ.

Підготовка поверхні штукатурки до пофарбування.

поверхня збереженої штукатурки розчищається від старих набілів
чистої поверхні перетирки. Особливо старанно слід очищати лінні
алі. Виявлені після очистки іржаві плями обробити олійфою. Пля-
грибкових поражень обробити 5% розчином фенолу. Усю поверхню
аду промити м"яким капроновим щітками з вапняною водою.

Підмазка фасаду.

чищену штукатурку підмазують розчином наступного складу:
й казеїновий сухий - 1,5 кг
но тісто 50% вологості - 9кг
фа - 0,3 л
о рідке - 0,5 л

еїновий клей розводять в 5 л теплої води. Перемішують до 1,5год.
лей вводять олійфу та мило, перемішують та додають вапняне тісто.
саною пастою підмазують усі дефекти поверхонь штукатурки та
фують. Перед підмазкою поверхн ю штукатурки змочують водою з
атком вапняного молока.

Огрунтовка фасаду.

ад змочують вапняною водою з пульверізатора та огрунтовують
тупним розчином:
еїновий клей - 1,2 кг
но тісто- 9 кг
ійфа - 0,3 кг
да до робочої в"язкості.

нтовочний розчин повинен в момент нанесення мати в"язкість 8-10см
крапля розчину на склі дає підтьок 2-3 см /
рунтовку проводять по мокрій поверхні пензлями.

uma.lvivcenter.org

I. Пас

I. Пофарбування фасаду проводиться за два рази. Перший раз пензлями, угий пульверIзатором.

зчин в"якучого для пофарбування:

зеIновий клей - I кг

пно - Io кг

Iфа - 0,3 кг

асцI алюмIнIєвI - 0,08 кг

гменти згIдно паспорту.

фарбування проводиться по змоченIй грунтовцI на неосвIтленому пря- м сонячним свIтлом фасадI.

. ПIгменти для казеIново-вапняного пофарбування.

втI:

хра суха / Гост 80I9-7I/ М 0-I,0-2,0-3,0-4, Пигмент жовтий, свIтло- Iйкий / Гост 569I -77 / М А та Б ,

рвонI:

рик залIзний / Гост 8I35 - 74 / Марки "Г", "АК", "Э" , " К"

новар штучна / допускаються незначнI не бIльше 0,I% додатки/

гмент алий / ГОСТ 8567- 73 / , Краплак / ГОСТ- 7436 - 74 /

нI:

ьтрамарин / ОСТ 6-I0-404 -77 / , Лак основний синIй , ПIгмент акитний фталацiановий / ГОСТ 62206 -76 /.

ленI:

ис хрому технIчний / Гост 29I2 - 79 Е / Марки ОХП-I, ОХП-2, ОХПС-I ПС-2.

ричневI:

бра суха , Марс коричневий, Сиена палена.

рнI:

ис марганцю / пIролюзит/ Гост 4470 -79, Сажа газова в обмежених /не льше 3% / кIлькостях

азанI пIгменти можуть використовуватися у вигляді готових сухих пIг- нтIв, у виглядI осаджених паст / розчин пIгменту змIшаний з вапняним стом та незначними домIшками пIску /, у виглядI малярноI гуашI викона-

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

з цих пІгментІв.

дсорбентних органІчних пІгментІв можна рекомендувати сухІ фарби
ки " Ужгород " та пІгменти виробництва Іршавського комбІнату.

нологІчна карта розроблена на пІдставІ наступних матерІалІв:
П III-2I-73 Отделочные покрытия строительных конструкций М. I979г
ипов М.М. Николаев А.С. Ремонт фасадов зданий М.,Стройиздат I966г
. Суржаненко Малярные и обойные работы М., Стройиздат I974г.
ровольский Г.Н. Справочник маляра -альфрейщика К.БудІвельник I977г
Р Сб8. Отделочные работы Стройиздат I974г.
елочные работы в строительстве Тхиладзе, Стесин, Суржаненко
Стройиздат I976г.
ко-красочные материалы и их применение " за I960 - I98Iг. Химия
I960 - I98I
ный каталог ГОСТ на лакокрасочные материалы, пігменты и вспомога-
ьные материалы. М., I979г
алог органических красителей "Химия" М., I977г
омендации по окраске фасадов памятников архитектуры известковыми
тавами УСНРВУ от I7 ноября I977г.

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА № 6

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

ОПОРЯДЖЕННЯ ТА ПОФАРБУВАННЯ СТОЛЯРКИ НЕПРОЗОРИМИ ЛАКФАРБНИМИ МАТЕРІАЛАМИ.

І. ПІдготовка поверхнІ старих столярок до опорядження.

Поверхня повнІстю розчищається вІд старих лакофарбних плІвок. З цІею метою використовуються змивки СД-І, СД-2, АФТ, або паста БЭМ. НабухлІ плІвки остаточно видаляються металевим гострим Інструментом.

Очищена поверхня проолІфлюється. ПроолІфлену поверхню пІдмазують з метою виправлення дефектІв поверхнІ пастою наступного складу:

ОлІфа натуральна - Ікг

Клей тваринний / столярний/ І0% - 0,Ікг

Крейда - до робочоІ густоти ласти

На глибоких тріщинах пІдмазку проводять за два рази до повноІ усадки пасти. ПІдсохлу пІдмазку розшлІфовують шкуркою.

ІІ. ШпатлІвка.

ШпатлІвка проводиться за два рази тонкими шарами з послІдовною Іх розшлІфовкою. ШпатлІвку готують за наступним рецептом:

ОлІфа натуральна - Ікг

Сикатив марганцевий - 0,05 кг

Клей столярний І0% - 0,2 кг

Мило рІдке - 0,2 кг

Розбавник / скипІдар/ - 0,2 кг

Крейда до робочоІ в"язкостІ

В олІфу додають клей та мило, сильно перемІшують до утворення однорІдноІ емульсІІ . В готову емульсІю додають розбавник та крейду.При використанні олІф "Оксоль " та ГЛ розбавник замІняють олІфою.

ІІІ. Грунтовка.

Столярку грунтують розчином наступного складу:

ОлІфа - 0,8 кг

Розбавник -0,2 кг

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

аль густотерта - 0,5 - I кг

и огрнтовки використовуються емалI марок МА-II, МА-I5, ГФ-I3 ПФ-I4,

. Пофарбування.

фарбування столярки проводиться бIлилами Ма-IIН, МА-I5Н,

-I3Н, ПФ-I4Н. При потребI пофарбування столярки проводиться кольо-

вими емалями тих же марок згIлно паспорту.

хнологIчна карта складена на пIдставI наступних матерIалIв:

бровольский Г.Н. Справочник маляра-альфрейщика К., Будивельник I977

делочные работы в строительстве Стройиздат I976г.

Е.Суржаненко Малярные и обойные работы Стройиздат М., I974г

иганов И.И. Защитные покрытия строительных конструкций К.,I980г

кокрасочные материалы и их применение " Химия " I960-I982г.

равочник строителя отделочника К.,БудIвельник I98Iг

uma.lvivcenter.org

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА №7

ОПОРЯДЖЕННЯ СТОЛЯРКИ ПРОЗОРИМИ МАТЕРІАЛАМИ.

I. Розчистка та пІдготовка.

Розчистка столярки проводиться виключно хІмІчними методами. Обпалювання старих лако-фарбних плІвок пІд прозорІ покриття не допускається. Розчистку столярки проводять змивками АФТ, СД-І,СД-2 або пастою БЭМ.

Розчищену столярку шлІфують шкуркою.

II. ПІдмазка та реставрацІя втрат.

ПІдмазка трІщин та реставрацІя втра проводиться пастою наступного складу:

Тирса дерев"яна / на пр. вІд циклІвки паркету / - Ікг

ШпатлІвка НЦ 007 / Коричнева/ - І кг

III. Тонування столярки .

Тонування столярки проводиться до заданого кольору одним з наступних матерІалІв: Морилки спиртовІ ЦНИМОД № 2 -І0, водний розчин / 25%/ перекису марганцю, Морилка горІва.-" Байц", водний 20% розчин хромпІку, туш коричнева креслярська І т. д.

Іу. Лакування столярки.

Лакування столярки проводиться одним з наступних матерІалІв:

Лак ГФ-І66 / ГОСТ 5470 -75 / для зовнІшнІх робІт

Лак ПЭ-246 з парфІном

У випадку вІдсутностІ лаку столярку воскують розчином воску / церезину, парафІну / у скипІдарІ. Розчин готують з 250г розтопленого воску розведеного 750 г скипІдару.

ТехнологІчну карту складено на пІдставІ матерІалІв вказаних у картІ №

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
center for urban history
uma.lvivcenter.org

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА № 8

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

АНТИКОРОЗІЙНИЙ ЗАХИСТ ТА ОПРЯДЖЕННЯ МЕТАЛУ КАРНІЗІВ, ДАХУ, ВОДОСТОКІВ ВИКОНАНИХ З ЧОРНОГО ТА КОЛЬОРОВИХ МЕТАЛІВ.

І. Очистка поверхні чорних металів.

Поверхню чорного металу очищають обпалюванням від залишків старих лако- фарбних плівок. Розчищену поврхню промивають від залишків корозії розчином наступного складу :

Фосфорна кислота технічна - 150г

Вода кип"ячена - 850 г

Увага ! кислоту доливати у воду невеликим порціями!

Якщо кородований шар не видаляється кислотою, додати до розчину КНИ-3 або КНИ-5/2 / кислотні інгібітори корозії/ з розрахунку 2г на 1л води. При глибоких корозіях поверхні можна використати кислотні компреси тривалістю 20-30 хв.

Після закінчення кислотної обробки метал промивається проточною водою не менш як 30 хв. та обробляється розчином КНИ-5/2 в воді 2-2,5 г на 1л води.

Висушену поверхню металу покривають одним з пропонованих антикорозійних лаків:

Лак ХВ-184 / Ф ост 7313-75 /, Лак кам"яновугільний / пековий/ Марок А та Б, Лаком БТ-783 / ГОСТ 1347 -77 /.

Нові вироби з чорних металів готуються до опорядження за наступною схемою:

Промивання лужною пастою наступного складу- сода-14част., вапно негашене -16 част., крейда - 20 част., вода -50 част.

Промивання чистою водою - 10-15 хв.

Промивання та обезжирювання бензином та м"якою щіткою.

Обробка одним з вищепропонованих лаків.

ІІ. Грунтовка металевих виробів. / нових та реставрованих/

Грунтовка металевих виробів проводиться за один раз однією з пропонованих грунтовок:

ВЛ -08 / поставляється в двох упаковках №1 основа та №2 кислотний

uma.lvivcenter.org

бавник грунтовки/ Перед вживанням компоненти змІшують в пропорцІях
о I та витримують перед нанесенням на поверхню 30-40 хв.
03К - перед вживанням старанно перемІшується та додається 5% сикати-
№ 63 або №64. До робочоІ в"язкостІ розбавляють ксилолом або сольвейтом
а пІдготовка проводиться пІд емалІ марки ХВ або ХС.
032 - розводиться до робочоІ в"язкостІ розбавником № 646
а пІдготовка виконується пІд емалІ марки НЦ.
. ШпатлІвка поверхнІ.
унтовану поверхню шпатлюють за один раз пІд емалІ марки ХВ
тлІвка ХВ-00I5 - 4частини, емалІ ЕмалІ ХВ-I6 або ХВ-I5 - Iчастина
емалІ марки НЦ - шпатлІвками НЦ-007 або НЦ-008.
. Пофарбування деталей.
арбування виконується емалями ХВ -I5, ХВ-I6 за два рази, емалями
-I32К та НЦ-I84 за три рази.

Очистка поверхнІ кольорових металІв / мІдь бронза, цинк /
истка вІд старих плІвок обполюванням, як І у випадку чорного металу.
розІя видаляється розчином наступного складу:
чана кислота - I00г
да чиста - 900г
лотний ІнгІбІтор ХОСП-I0 - 2г
. Опорядження металу.
рядження кольорового металу включає тІ ж операцІІ та матерІали, що
орного .
нологІчна карта розроблена на пІдставІ наступних матерІалІв:
гановИ.И. "Защитные покрытия строительных конструкций " К. Будивель-
к I980г
тодика очистки и защиты поверхности металов от корозии УСНРВУ I977г
акокрасочные материалы и их применение " М.,Химия I960-I982г
равочник строителя отделочника К., Будивельник I98Iг
инный каталог ГОСТ на лакокрасочные материалы, пигменты и вспомагатель-
е материалы М., I979

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History
uma.lvivcenter.org